

Obr. 2. Bratčice. Profil rozměrného objektu. Foto. J. Bartík.

Fig. 2. Bratčice. Cross-section of an extensive subsurface feature. Photo by J. Bartík.

velkými ččkami spraše (ty v některých úsecích dokonce převládají) a tenkými vrstvami popelu s početnými uhlíky. Všeobecně můžeme konstatovat, že výplň objektu byla silně promíšena uhlíky napříč všemi vrstvami. Za homogenní vrstvu (tmavě šedo-hnědá uložení bez čček spraše) bylo možné označit pouze svrchních 30 cm výplně, která působila dojmem antropogenně obohaceného deluviálního sedimentu, který byl do jámy deponován až po zániku osídlení. Funkční interpretace objektu není na základě odkryté části jednoznačná. Mohlo se jednat o exploatační jámu (hliník), ale s ohledem na tvar objektu, charakter dna a přítomnost sloupových jam také o rozměrnou polozemnici. Po ukončení funkce objektu do něj bylo postupně deponováno velké množství sídlištního odpadu.

Mezi nálezy jednoznačně dominují zlomky keramických nádob. Na základě jejich profilace, charakteru keramické hmoty, úpravy povrchu a výzdoby můžeme objekt datovat do období horákovské kultury. Z výplně objektu však pocházejí i další druhy artefaktů. Uvést lze například početný soubor fragmentů zvířecích kostí nebo kolekci mazanice včetně kusů s otisky konstrukčních prvků. Objeveno bylo také několik nástrojů z kostí (šídla, jehla) a kamene. Obzvláště zajímavá je pro tuto dobu neobvykle početná kolekce štípané industrie zhotovená z rohovce typu Krumlovský les. S pomocí detektoru kovů byly objeveny také tři bronzové artefakty, mezi nimiž byl identifikován poškozený náramek z několika stočených bronzových drátů (průměr 70 mm), drobné rydlo (38 × 4 × 3,5 mm) a předmět protáhle kýlovitého tvaru (35 × 5 × 4 mm). Cenné poznatky o paleoenvironmentu, složení palivového dříví a materiálu dřevěných konstrukcí budou moci být získány díky početnému souboru odebraných vzorků uhlíků.

Záchranný archeologický výzkum na východním okraji intravilánu obce Bratčice v roce 2023 přinesl objev nové, prozatím neznámé archeologické lokality. O struktuře a celkovém rozsahu halštatského sídliště máme prozatím jen minimum informací. Na základě geofyzikálního průzkumu a povrchového sběru lze předpokládat pokračování osídlení severozápadním směrem výše po svahu. Směrem na sever byl původní terén zničen areálem dnes již zaniklé cihelny. Pokračování sídliště směrem k jihu na svahu za zářezem silnice do Sobotovic prokázal záchranný archeologický výzkum pracovníků Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., o několik měsíců později (viz zpráva níže).

Literatura

Neuvedeno.

Summary

A rescue archaeological excavation was conducted in 'Padělky' field (Bratčice cadastral area, Brno-Country District) during the summer months of 2023. The fieldwork was prompted by the additionally reported discovery of Pleistocene bones and prehistoric pottery obtained during the expansion of a wine cellar. The excavation yielded a part of an extensive clay pit of the Horákov culture, together with numerous finds (Fig. 2). Geophysical and surface surveys were also carried out there, allowing for the determination of the potential extent of settlement situated at this previously unknown site.

Jaroslav Bartík, David Cibulka

Bratčice (okr. Brno-venkov)

Jihovýchodní okraj obce.

Horákovská kultura, doba laténská. Sídliště. Plošný odkryv.

Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.0626411N, 16.5291881E

V podzimních měsících byl prováděn záchranný archeologický výzkum v souvislosti s budováním základní technické vybavenosti a následnou výstavbou rodinných domů na východním okraji obce Bratčice, při silnici třetí třídy směr Sobotovice. Jde o mírný, k jihu situovaný svah nedaleko soutoku místního potoka Lejtna s říčkou Šatavou. Nejprve byly sledovány práce při stavbě inženýrských sítí, při nichž bylo na profilech výkopů zachyceno několik zahlobených objektů, mimo jiné část zemnice z doby halštatské. Tato byla posléze částečně prozkoumána i plošně. Stavební práce dále pokračovaly v ploše tří rodinných domů (obr. 3) přiléhajících ke komunikaci, kde byla provedena skrývka ornice. Jelikož se plocha stavby nacházela v mírném svahu, byla vždy cca polovina plochy rodinného domu skryta na podloží, zatímco v druhé části skrývka na podloží nedosahovala, a byla tak z velké části nečitelná. Zde tedy byly zkoumány pouze objekty, které se projevovaly v ornici zpravidla popelovitým zásypem.

Kromě celé řady objektů (celkem zachyceno více než 150 jam) z období neolitu, doby bronzové a doby stěhování národů zde byly prozkoumány celkem tři zemnice (502, 566 a 666) z doby halštatské (obr. 4), jejichž rozměry se pohybovaly okolo 4 × 4 m a hloubka dosahovala až 2 m. Získáno bylo velké množství

Obr. 3. Bratčice. Pohled na plochu výzkumu dvou rodinných domů. Foto I. Čižmář.

Fig. 3. Bratčice. View of the excavation area. Photo by I. Čižmář.

Obr. 4. Bratčice. Zemnice z doby halštatské. Foto I. Čižmář.

Fig. 4. Bratčice. Hallstatt pit house. Photo by I. Čižmář.

Obr. 6. Bratčice. Zemnice z doby laténské s vytesanou lavicí podél delší stěny. Foto I. Čižmář.

Fig. 6. Bratčice. La Tène pit house with a carved bench along the longer wall. Photo by I. Čižmář.

Obr. 5. Bratčice. Zemnice z doby laténské zapuštěná do starší exploatační jámy. Foto I. Čižmář.

Fig. 5. Bratčice. La Tène pit house sunk into an earlier exploitation pit. Photo by I. Čižmář.

keramického materiálu včetně několika přeslenů, z dalších zajímavých nálezů je možné zmínit drobnou motýčku vyrobenou z parohoviny, kostěný kotouček a zahrocený nástroj zdobený drobným vrubořezem. Na základě keramického materiálu lze sídliště ze starší doby železné zařadit do rozmezí fází Ha C2–D1.

V ploše rodinných domů byly dále odkryty dvě zemnice (605, 620), které je možné podle charakteristického materiálu zařadit do doby laténské, a to do časné fáze tohoto období, tedy na začátek stupně LT B1. Obě zemnice měly obdélný půdorys se dvěma kůly na středové ose při kratších stranách. První z nich byla zapuštěna do staršího hliníku z doby halštatské a byla v ní rozpoznána udusaná podlaha (obr. 5). Druhá zemnice měla podél delší jižní strany do spraše vytesanou lavici (obr. 6). Keramický inventář představuje především v ruce tvořenou keramiku, v souboru se pouze v menší míře objevovaly části hrncovitých nádob se zesíleným, výjimečně i ovalovým okrajem s příměsí tuhy.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

Features from the Hallstatt period (Ha C2–D1) and the La Tène period (LT B1) were examined during a rescue archaeological excavation conducted in connection with the utility infrastructure installation and family houses construction (Fig. 3) on the southeast edge of Bratčice (Brno-Country District). Noteworthy are three pit houses from the Hallstatt period (Fig. 4) and two pit houses from the La Tène period (Fig. 5, 6), one of which was sunk into an earlier exploitation pit.

Ivan Čižmář, Petr Kos

Brno (k. ú. Bosonohy, okr. Brno-město)

Bosonožské náměstí, parc. č. 3550/1.

Horákovská kultura. Sídliště. Vertikální řez. Záchraný výzkum.

Uložení nálezů: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK: -604143, -1162145

V roce 2023 bylo uzavřeno zpracování záchraného archeologického výzkumu, který probíhal v souvislosti s rekonstrukcí kanalizace v Brně-Bosonohách v letech 2020 až 2022. Během výzkumu byly získány nálezy neolitické, ze starší doby bronzové, raného a vrcholného středověku a novověku (viz Zubalík 2021; 2022; Zubalík, Přichystal 2021). V průběhu zpracování byly rozpoznány nálezy halštatského stáří, které náleží až ke třem objektům, dokumentovaným v horní části Bosonožského náměstí, poblíž vyústění Přímé ulice. Dva z těchto objektů lze vzhledem k jejich rozměrům a hloubce přesahující 1 a 1,5 m interpretovat snad jako zemnice.

Literatura

Zubalík, J. 2021: Brno (k. ú. Bosonohy, okr. Brno-město).

Přehled výzkumů 62(2), 188.

Zubalík, J. 2022: Brno (k. ú. Bosonohy, okr. Brno-město).

Přehled výzkumů 63(2), 127.

Zubalík, J., Přichystal, M. 2021: Brno (k. ú. Bosonohy, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů 62(1)*, 185.

Summary

In 2023, the processing of material from the rescue archaeological excavation conducted in the cadastral area of Bosonohy (Brno-City District) from 2020 to 2022 was completed. The excavation revealed, among other things, a part of a Hallstatt settlement.

Jiří Zubalík

Brno (k. ú. Dolní Heršpice, okr. Brno-město)

„Na Široké“, „Pod Větrolamem“, parc. č. 406/3–406/18, 406/39, 406/41; 406/78–406/82, 406/84, 406/85; 409/4–409/8, 409/12–409/16.

Doba halštatská/laténská, doba halštatská, doba laténská. Sídliště, pohřební areál. Náhodný zásah/nález. Záchraný výzkum.

Uložení nálezů: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.1587100N, 16.6203900E; 49.1585275N, 16.6083092E; 49.1592994N, 16.6108628E; 49.1593836N, 16.6201753E

Během stavební akce související s rozšiřováním dálnice D1 Brno centrum – Brno jih, v úseku katastrů brněnských čtvrtí Horní Heršpice a Dolní Heršpice, byl proveden plošný záchraný výzkum, který v těchto místech doplnil nálezové situace z minulých

let, kdy zde bylo doloženo sídliště a pohřebiště z doby halštatské a laténské (Čižmářová, Geislerová 1990; Čižmářová, Horáková 1990; Čižmářová, Holubová 2011; Holubová et al. 2020; Zubalík 2021; ÚAPP 2022, 13–14).

V tratích „Na Široké“ a „Pod Větrolamem“ bylo ve dvou koncentracích (pracovně: pohřebiště č. 1 a 2) odkryto nově přes 130 hrobů horákovské a bývalé horákovské skupiny fází Ha C1–D3 a necelá desítky hrobů z časně až starší doby laténské fází LT A–B2. Na pohřebišti č. 1 (na temeni sprašové plošiny) byly odkryty jámové a komorové hroby, z nichž rozměrově největší obsahovaly pohřby válečníků, vybavené železnými hroty kopí (H 840, H 847, H 1803), součástmi koňských postrojů (H 847) a v jednom případě byl nalezen i železný mindelheimský meč (H 855; obr. 7). Jedná se už o druhý exemplář z této lokality, první byl nalezen v Horních Heršpicích v H 3 (srov. Holubová et al. 2020). Největší hroby se zbraněmi měly ve stěnách a podlahách zachovány žlaby po pohřebních dřevěných komorách (domech mrtvých), i s doklady podpůrných sloupů a bočních vchodových schodišť. Ani hroby žen ve svých výbavách nezaostávaly za mužskými. Dva z nich se pyšily honosným ošacením, z něhož se zachovaly jednak svrchní nášivky tvořené bronzovými kroužky (H 870), jednak kompozitní skládaný opasek sestavený z navlékaných bronzových kroužků (H 1814; obr. 8), vytvářejících na oděvech řady a šachovnice. Oba hroby

Obr. 7. Brno – Dolní Heršpice. Hrob H 855, detail meče. Foto P. Kos.

Fig. 7. Brno – Dolní Heršpice. Grave H 855, a sword detail. Photo by P. Kos.

Obr. 8. Brno – Dolní Heršpice. Hrob H 1814 s pohřbem ženy vybavené honosným kroužkovým opaskem. Foto P. Kos.

Fig. 8. Brno – Dolní Heršpice. Female burial H 1814 adorned with ostentatious ring belt. Photo by P. Kos.